

Υπόθεση C-58/21

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

1 Φεβρουαρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Verwaltungsgericht Wien (Αυστρία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

21 Ιανουαρίου 2021

Προσφεύγων:

FK

Καθού:

Rechtsanwaltskammer Wien

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Κοινωνική ασφάλεια – Εφαρμοστέο δίκαιο – Δικηγόροι – Σύνταξη γήρατος – Προϋποθέσεις χορηγήσεως συντάξεως – Παραίτηση από το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του δικηγόρου στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, καθώς και εξέταση της συμβατότητας της νομοθεσίας περί συντάξεων που ισχύει για τους δικηγόρους στην Αυστρία προς το δίκαιο της Ένωσης: άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Πώς πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του

Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, στην περίπτωση που το κέντρο των συμφερόντων των δραστηριοτήτων ενός προσώπου ευρίσκεται, από ποσοτικής απόψεως, σε τρίτη χώρα στην οποία επίσης το πρόσωπο αυτό έχει την κατοικία του και, επιπλέον, το εν λόγω πρόσωπο ασκεί δραστηριότητα σε δύο κράτη μέλη (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και Αυστρία) η οποία κατανέμεται μεταξύ των δύο κρατών μελών κατά τέτοιο τρόπο ώστε το σαφώς μεγαλύτερο μέρος αυτής ασκείται στο ένα εξ αυτών (εν προκειμένω στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας);

Σε περίπτωση που από την ερμηνεία της διατάξεως αυτής προκύψει ότι είναι εφαρμοστέα η αυστριακή νομοθεσία, [υποβάλλεται το ακόλουθο ερώτημα]:

- 2) Συνάδουν προς το δίκαιο της Ένωσης οι διατάξεις του άρθρου 50, παράγραφος 2, σημείο 2, στοιχείο c, υποστοιχείο aa, του Rechtsanwaltsordnung (κώδικα περί δικηγόρων, Αυστρία) και του άρθρου 26, παράγραφος 1, σημείο 8, του Satzung Teil A 2018 (καθεστώς του 2018, μέρος A, Αυστρία) που βασίζεται στην προαναφερθείσα διάταξη του Rechtsanwaltsordnung ή οι εν λόγω διατάξεις αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης καθώς και προσβάλλουν τα δικαιώματα που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, καθόσον θέτουν ως προϋπόθεση για τη χορήγηση συντάξεως γήρατος την παραίτηση από το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του δικηγόρου στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή (άρθρο 50, παράγραφος 2, [σημείο 2], στοιχείο c, υποστοιχείο aa, [του Rechtsanwaltsordnung] ή οπουδήποτε (άρθρο 26, παράγραφος 1, σημείο 8, του Satzung Teil A 2018);

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης): άρθρα 15, 17, 20 και 21·

ΣΛΕΕ: άρθρα 49 και 56·

Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας: άρθρα 2, 3, 11, 13, 50 και 87·

Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας: άρθρα 14, 45 και 47.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Rechtsanwaltsordnung (κώδικας περί δικηγόρων, Αυστρία) (RAO): άρθρα 49 και 50.

Verordnung der Vertreterversammlung des Österreichischen Rechtsanwaltskammertages über die Versorgungseinrichtungen Teil A der österreichischen Rechtsanwaltskammern (Κανονισμός της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων Αυστρίας σχετικά με τους οργανισμούς ασφάλισης των αυστριακών δικηγορικών συλλόγων, μέρος Α) (Satzung Teil A 2018) (καθεστώς του 2018, μέρος Α): άρθρο 26.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Το Verwaltungsgericht Wien (διοικητικό πρωτοδικείο Βιέννης, Αυστρία) έχει επιληφθεί προσφυγής που άσκησε δικηγόρος (στο εξής: προσφεύγων) κατά αποφάσεως του Rechtsanwaltskammer Wien (Δικηγορικού Συλλόγου Βιέννης, Αυστρία).
- 2 Ο προσφεύγων έχει διπλή ιθαγένεια, πολωνική και γερμανική, ασκούσε δε και εξακολουθεί εν μέρει να ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου σε τρία κράτη (Γερμανία, Ελβετία και Αυστρία).
- 3 Η εν λόγω δραστηριότητά του επικεντρώθηκε κατ' αρχάς στη Γερμανία και εν συνέχεια (έως σήμερα) στην Ελβετία. Αντιθέτως, στην Αυστρία άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου σε συγκριτικά περιορισμένη έκταση μόνο. Κατά συνέπεια, ο χρόνος εργασίας καθώς και ο κύκλος εργασιών που αντιστοιχούν στο εν λόγω κράτος μέλος ουδέποτε υπερέβησαν το 10 % του συνολικού χρόνου εργασίας του ή του συνολικού κύκλου εργασιών του.
- 4 Ο προσφεύγων ουδέποτε είχε κατοικία στην Αυστρία. Κατά το χρονικό διάστημα από το 1996 έως το 2007, το κέντρο των ιδιωτικών ζωτικών του συμφερόντων ήταν στη Γερμανία και εν συνέχεια στην Ελβετία.
- 5 Ο προσφεύγων υπέβαλε στον Rechtsanwaltskammer Wien (Δικηγορικό Σύλλογο Βιέννης) αίτηση για χορήγηση πρόωρης συντάξεως γήρατος. Στην αίτηση αυτή δήλωσε ότι παραιτείται από το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του δικηγόρου στην Αυστρία και μόνον, όχι όμως και από τις άδειες ασκήσεως επαγγέλματος στη Γερμανία και στην Ελβετία.
- 6 Με απόφασή του, ο Rechtsanwaltskammer Wien (Δικηγορικός Σύλλογος Βιέννης) απέρριψε την αίτηση του προσφεύγοντος για χορήγηση πρόωρης συντάξεως γήρατος. Ως λόγος απορρίψεως της αιτήσεως προβλήθηκε το γεγονός ότι ο προσφεύγων εξακολουθούσε να ασκεί το επάγγελμα του δικηγόρου στη Γερμανία και στην Ελβετία και ότι, ως εκ τούτου, δεν πληρούται μια βασική

προϋπόθεση για τη χορήγηση πρόωρης συντάξεως γήρατος (βλ. κατωτέρω σκέψη 7).

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 7 Κατά τον Rechtsanwaltskammer Wien (Δικηγορικό Σύλλογο Βιέννης), πρόωρη σύνταξη γήρατος χορηγείται στην Αυστρία μόνον εφόσον προηγηθεί, σε παγκόσμιο επίπεδο, παραίτηση από το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του δικηγόρου. Τούτο προκύπτει ειδικότερα από το άρθρο 26, παράγραφος 1, σημείο 8, του Satzung Teil A 2018 (καθεστώς του 2018, μέρος Α).
- 8 Κατά τον προσφεύγοντα, τούτο αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 9 Με το πρώτο ερώτημα ζητείται, κατ' αρχάς, να διευκρινιστεί η εφαρμοστέα νομοθεσία. Συγκεκριμένα, είναι αμφίβολο αν η αυστριακή νομοθεσία μπορεί εν γένει να τύχει εφαρμογής.
- 10 Η εφαρμοστέα νομοθεσία συναρτάται, κατ' ουσίαν, με τον τόπο της κύριας επαγγελματικής δραστηριότητας.
- 11 Όσον αφορά τα πρόσωπα που ασκούν κανονικά μη μισθωτή δραστηριότητα σε δύο ή τρία κράτη μέλη, το άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 883/2004 ορίζει τα κριτήρια βάσει των οποίων καθορίζεται η εφαρμοστέα νομοθεσία. Συνεπώς, το πρόσωπο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 13, παράγραφος 2, υπάγεται είτε στη νομοθεσία του κράτους μέλους κατοικίας του είτε, εάν δεν ασκεί ουσιώδες μέρος της δραστηριότητάς του σε αυτό, στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται το κέντρο των συμφερόντων των δραστηριοτήτων του.
- 12 Ο προσφεύγων έχει την κύρια κατοικία του στην Ελβετία, όπου ασκεί επίσης, από ποσοτικής απόψεως, το ουσιώδες μέρος της δραστηριότητάς του. Παράλληλα, εξακολουθεί να δραστηριοποιείται σε δύο κράτη μέλη (Γερμανία και Αυστρία) σε βαθμό σημαντικά περιορισμένο από ποσοτικής απόψεως, με το μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητας αυτής να ασκείται στη Γερμανία.
- 13 Τίθεται το ερώτημα πώς πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 883/2004 σε περίπτωση όπως η προκειμένη, κατά την οποία τόσο το κέντρο των συμφερόντων των δραστηριοτήτων ενός προσώπου όσο και η κατοικία του βρίσκονται εκτός κράτους μέλους, η δε γραμματική ερμηνεία της διατάξεως αυτής θα είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορεί να εφαρμοστεί η νομοθεσία κανενός κράτους μέλους. Αν, παρά ταύτα, η ερμηνεία του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 883/2004 κατέληγε στη δυνατότητα εφαρμογής της νομοθεσίας ενός κράτους μέλους, δεν είναι σαφές

ποια νομοθεσία (δηλαδή τίνος κράτους μέλους η νομοθεσία) έχει εφαρμογή στην περίπτωση που το εν λόγω πρόσωπο ασκεί σε πλείονα κράτη μέλη δραστηριότητες οι οποίες διαφοροποιούνται από ποσοτικής απόψεως.

- 14 Σε περίπτωση που πρέπει να εφαρμοστεί το αυστριακό δίκαιο, με το δεύτερο ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί αν συνάδουν προς το δίκαιο της Ένωσης το άρθρο 50, παράγραφος 2, σημείο 2, στοιχείο c, υποστοιχείο aa, του Rechtsanwaltsordnung (κώδικα περί δικηγόρων) –κατά το οποίο, προϋπόθεση για την απόκτηση δικαιώματος λήψεως συντάξεως αποτελεί «η παραίτηση από το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του δικηγόρου στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή»– και η διάταξη του άρθρου 26, παράγραφος 1, σημείο 8, του Satzung Teil A 2018 (καθεστώς του 2018, μέρος A) που βασίζεται στο προαναφερθέν άρθρο του Rechtsanwaltsordnung –κατά την οποία, προϋπόθεση για την απόκτηση δικαιώματος για χορήγηση συντάξεως γήρατος αποτελεί «η παραίτηση από το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος του δικηγόρου οπουδήποτε».
- 15 Συγκεκριμένα, οι διατάξεις αυτές ενδέχεται, ειδικότερα, να αντιβαίνουν στην ελευθερία εγκαταστάσεως που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, αφενός, υφίσταται ένα διασυνοριακό στοιχείο και, αφετέρου, λόγω των επίμαχων αυστριακών διατάξεων παρεμποδίζεται η εγκατάσταση των δικηγόρων.
- 16 Υπάρχει, επίσης, ενδεχόμενο προσβολής του δικαιώματος ιδιοκτησίας που προβλέπεται στο άρθρο 17 του Χάρτη. Συγκεκριμένα, η εγγύηση της ιδιοκτησίας που κατοχυρώνεται στο δίκαιο της Ένωσης προστατεύει επίσης περιουσιακά συμφέροντα τα οποία σχετίζονται με κοινωνικές παροχές που προβλέπονται από τον νόμο όπως είναι, μεταξύ άλλων, η σύνταξη. Οι περιορισμοί του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας προϋποθέτουν την ύπαρξη νομικής βάσεως και πρέπει να δικαιολογούνται από σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδιώκει η Ένωση, να είναι κατάλληλοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού καθώς και σύμφωνοι προς την αρχή της αναλογικότητας. Είναι αμφίβολο αν πληρούνται το σύνολο των προϋποθέσεων αυτών.
- 17 Επιπλέον, η αυστριακή νομοθεσία ενδέχεται να αντιβαίνει στην προβλεπόμενη από το άρθρο 56 ΣΛΕΕ ελευθερία παροχής υπηρεσιών, στο δικαίωμα κάθε προσώπου να εργάζεται και να ασκεί το επάγγελμα το οποίο επιλέγει ελεύθερα που απορρέει από το άρθρο 15 του Χάρτη καθώς και στην αρχή του δικαίου της Ένωσης περί απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων.